

6. 7. 2021

LOUTKÁŘSKÁ CHRUDIM – 70. ROČNÍK

Divadlo k pláči

Když končí festival, bývá mou obvyklou emocí smutek: že se zas na čas nevidíme s kamarády, že nebude víc divadla, že si rok nedám žádný speciál u Filištinů... Po pondělním programu jsem ale vážně rád, že končí, a nejradši už bych teď byl někde pryč. Chci si totiž uchovat v paměti Chrudim takovou, jakou jsem ji zažil zrovna dnes. Začal jsem výbornou vajíčkově-slantinovou snídaní (nesmějte se, je to pro mě důležité), pokračoval seminářem X, jehož vedení jsem na dva dny převzal po odcestovávším příteli Vašíčkovi (a myslím, že se – nikoliv mou zásluhou – povedla vážně skvělá debata s partou nesmírně inspirativních lidí), absolvoval parádní oběd s přáteli...

Nu, a pak přišlo divadlo. Viděl jsem nový kousek kolegy Hancvencla (o kterém píšu na straně 2), nový kousek kolegyně Voříškové (o kterém píšu na straně 4), zopakoval si Fausta kolegy Hájka a seznal, že je po těch letech, co jsme se – s Faustem, nikoliv s Hájkem – neviděli, stále ve skvělé kondici, a že ještě k tomu má i dosud neviděný alternativní záměr. (Když se ještě filmy kupovaly na DVD, bonusy jsem miloval!) Dva vynikající zážitky a jeden s výhradami, leč v zásadě příjemný.

Večer na představení plzeňské Alfy se mi už moc nechtělo, neměl jsem dopsanou recenzi a pro úvodník dokonce ještě ani téma, ani zárodek nápadu. Putování dobrého Hanse Böhma Evropou jsem viděl v zimě, když mělo premiéru coby přímý přenos na YouTube, věděl jsem, že to je solidní inscenace, snad trochu zatěžkaná a neveselá, a dost jsem se bál, že takhle pomuchlaný festivalem na ní velice pravděpodobně usnu... Vlastně jsem si do fronty na vpuštění do sálu stoupl tak, abych se mohl na semináři X případně vymluvit,

že už jsem se prostě nevešel. Nevyšlo to, vešel jsem se – a dávno pro mě tak moc neplatilo ono úsloví „mít víc štěstí než rozumu“. O hodinu a kousek později, když jsem slyšel ten mohutný aplaus, který zněl v Divadle Karla Pippicha snad úplně odevšad, jsem se nekontrolovatelně rozbředel. Příběh Hanse Böhma mě načil, a to, že má takový úspěch, mě dojalo k slzám. Při sledování profesionálních hostů letošní Chrudimi (a vlastně i na festivalu Mateřinka, kde jsem byl před dvěma týdny) jsem měl často dojem, že současné české loutkové divadlo je ve skvělé formě, co se týče formy, ale leckdy si moc nevím rady s tím, proč a o čem vlastně hrát. A potom se člověk potká s inscenací, která je loutkářsky výborná (i v tomhle těžkém žánru, který po loutkách vyžaduje vlastně docela komplikované emoce a psychologické jednání), ale hlavně má konečně nějaké silné téma a přesně ví, co chce říct.

Aplaudoval jsem nadšeně, utíral si slzy radosti, vypotácel se z divadla, narazil na Simonu Chalupovou a Petera Vargu v tomtéž rozpoložení, společně jsme si zalkali, jaká to je krása, objal jsem kamarádku Kosu, která to dramaturgovala, nalil si víno, usedl v redakci, píšu tyhle řádky a pořád si do toho trochu poplakávám. Plyne z toho poučení, že nějaký on-line stream prostě živé divadlo nikdy, nikdy, nikdy nahradit nemůže. Že ta vespolečnost, které nám Chrudim nabízí měrou vrchovatou, je pro loutky i pro lidi úplně klíčová. Jsem hrozně rád, že letošní ročník končí teď a v téhle formě – a nemůžu se už teď dočkat, až se tu my všichni, amatéři, profesionálové, praktici i kritici, diváci naruží i diváci začínající, sejdem se ke vzájemné inspiraci napřesrok.

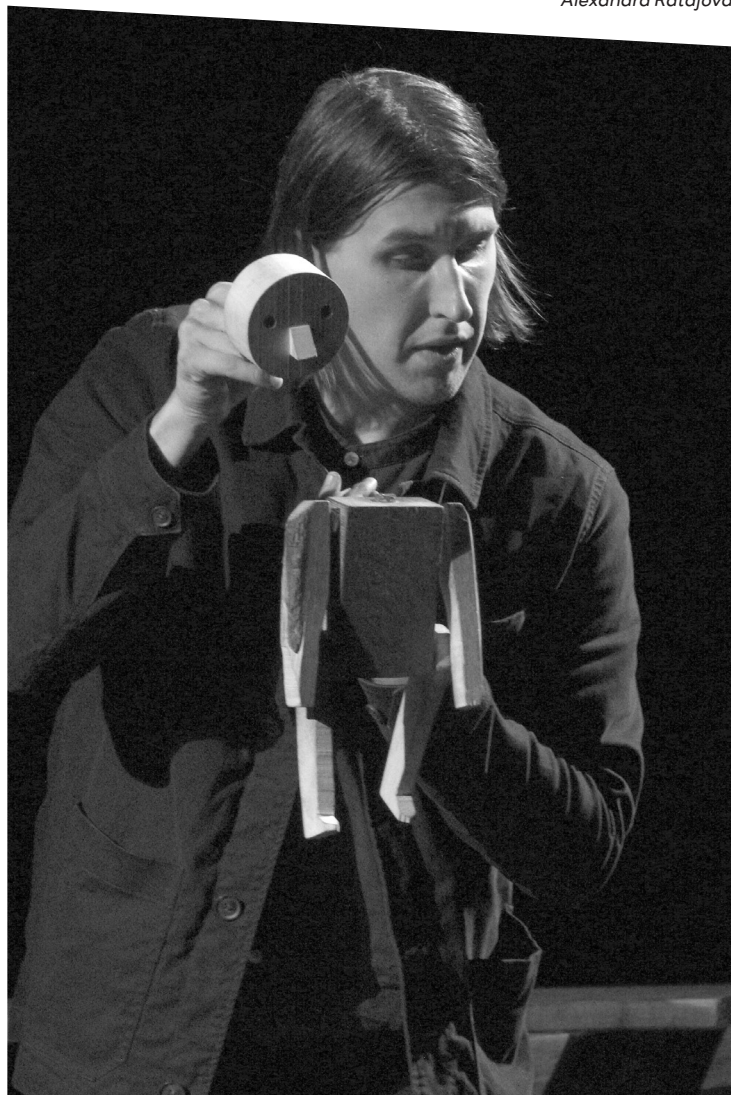
Michal Zahálka

Evropské putování v Alfě

Hans Böhm mluví několika jazyky, pochází z městečka kousek od Plzně, studoval několik gymnázií a z nich, celkem bez uvědomění jakékoliv politické situace, míří přímo na tábor malých nácků, z toho na vojnu do Polska a jeho nelehký životní příběh, jak už to tak pro česko-německé vojáky po druhé světové válce bylo, končí tlumočnictvím na americké ambasádě. Samozřejmě je nutné si neustále připomínat situace a nelehké příběhy lidí z války, často jsme jich však překoukaní – nejen v divadle, ale ve veškeré umělecké tvorbě. Málokdy už něco nadchne novým přístupem a pojetím – Divadlu Alfa se to podařilo.

Jednoduché dřevěné loutky hranatých tvarů a jejich na magnet držící končetiny svou variabilitou a možnostmi animace připomínají dětskou stavebnici, která se snadno rozpadne, ale zase i složí. Stejně jako ideály, plány a přesvědčení. Z dřevěných špalíků se dají tvořit celá města, která se pak jedním hozením koule začínají bořit pod nálety Američanů i Němců. Kufry, v nichž lidé nosí celý svůj svět proměňují ve vlaková kupé, v zákopy a stávají se pro Hanse jediným doprovodem na cestě Evropou. Celkový princip jednoduchosti manekýnů a čistota scénografie bez barev a přemnožených rekvizit nechává spolu s výbornou prací herců vyniknout příběhu a zároveň ho zbytečně nezatěžkává, aby ho byly schopné vstřebat případně i děti – možná jen poněkud vyšších věkových skupin.

Alexandra Ratajová

Jsem z Jablonce od Nisy, představuju kulisy

Přiznat se, že je člověk fanouškem tvorby (a venkoncem i osoby) Rudy Hancvencla, asi není na tomto festivalu zrovna odvážný počín. Musím se ale taky přiznat, že jeho aktuální novinka Čtyři dobří mi udělala radosti o něco méně, než jsem doufal. Samozřejmě: pořád je tu přítomen jeho neodolatelně ležérní vypravěčský styl, pořád jsou tu rozkošně bizarní loutky z Ivaniny dílny, pořád znějí skvělé vtipné písně (ta představová je sama o sobě zcela vrcholná). Jeho nejlepší počiny (v mých očích to je V jednom lese, v jednom domku) se ovšem vyznačovaly jistým nenuceným přesahem a pečlivou dramaturgickou rozvahou.

Čtyři dobří začínají veleslibně. Scéna velbloudů putujících pouští, pojednaná jako defilé filmových okének, která se ovšem míhají v tempu tak povlovném, že si iluzi pohybu musí divák domýšlet, je tuze originální a skvěle pointovaná. I (na poměry Ivany a Rudy velice ambiciózní) patrová scéna má své kouzlo. Potíž je ale v dramaturgii celku. Dlouze sledujeme příběhy o tom, kterak čtyři superhrdinové ke svým superschopnostem přišli; příběhy jsou vtipné, samozřejmě patřičně bizarní, ale nic moc víc z nich neplyne. Pak se hrdinové dají dohromady a začnou potírat zlo a pak to tak nějak skončí.

Vtipy jako by v průběhu řídly a příběh působí zejména v druhé polovině dojmem, že slouží zejména k tomu, aby vyplnil čas. Ne, že by Čtyři dobří byli špatní. Dobrého je na nich pořád dost. Ale zatímco na jiné Rudovy kousky budu klidně chodit do omrzení, u Čtyř dobrých bych si vlastně chtěl snad jen za čas ověřit, zda se potenciál námětu a scény nepodařilo přeci jen ještě trochu více naplnit, třeba i trochu jiným obsahem.

Michal Zahálka

Co jsem ještě chtěla

Chtěla jsem napsat recenzi, kterou nešlo napsat o Bílobílý svět našeho drahého kolegy Františka Kasky. Nejdřív jsem si říkala, že nemám psát, pak se mi to líbilo a pak jsem nechtěla působit neobjektivně. Chtěla jsem taky víc spát. Chtěla jsem každý den dokončit číslo dřív. Chtěla jsem změnu. Nechtěla jsem cashky. Chtěla jsem skvělou redakci. Tu jsem měla. Po redakci se nám válí papíry, lahve od vína a velká únava. Stejně si nemůžu pomoci. Představa, že se mi dneska nebudou klížit oči nad monitorem mi připadá prázdná a osamocená. Chtěla jsem být v podcastu Báry a Sary, to se povedlo. Ale nejvíc chci poděkovat všem, co tu byli se mnou. A že jich nebylo málo.

Ena Šlechtová

Nekřiž nohy!

Mně se líbí, že se nebojí chyb a trapností a klidně už přiznají, že nevědí..., řekla Marcela Máchová, když jsem se s ní a Lukášem Bouzkem loučila po našem krátkém rozhovoru o semináři Stateční jako Karel Pippich. Moc hezky přý o trapnosti umí vyprávět Bára Líbová, která je u nich na dílně improvizace už podruhé. Vyzpovídala jsem ji. Její myšlenky a zkušenosti z festivalových představení přepisují zde:

Všechno začalo ve chvíli, kdy někdo z nás řekl – nebudu tady dělat opici, to je trapný. Ale já si myslím, že trapnost divadlo dokoření, akorát se od toho ty jako herec musíš oprostit. Mluvim samozřejmě o trapnu převážně v improvizaci. U divadla, které má předem určený scénář, není vždycky na místě.

Celkově si myslím, že jde o nastavení člověka a o to, jak k trapnosti přistupuje. I pro mě bylo dlouho těžké být trapná. Ale už jsem se to díky divadlu naučila a je mi v tom dobře. Když jsem v jiném prostředí, konkrétně třeba u nás na základce, dospívající lidé mají pocit, že trapnost je něco, co je špatně, za co by se měli stydět. Já to tak vůbec nevidím. Dílna site specific je podle mě na trapnosti a spontánnosti taky založená, možná tvoří úplný základ semináře: zkoušejí překročit své komfortní zóny a bezpečné hranice, můžete je na ulici vidět vytvářet něco neobvyklého. Účastníci s možností jisté dávky směšnosti počítají a uvolní je to. Strachu je zbaví fakt, že nemusí být sami sebou.

A jak zapracovávají princip trapnosti do svých představeních současní loutkáři? Moc představení, kde by se trapnost využívala, jsem tady neviděla. I když v Šípkové Růžence se s ní možná nějak zachází v komických situacích a jako s prostředkem humoru. Oni se prostě nebálí! A řekli si, že to bude skvělý jako svině, a bylo to skvělé!

Všimla jsem si taky, že mladší soubory volí převážně těžká témata. To je škoda. Chápu, že se jim lépe hrají depresivní postavy. Ale líbilo by se mi, kdyby se pustili do něčeho veselejšího, zkusili si sami ze sebe udělat srandu a na chvíli opustili rovinu tragédie a dramatu. Z vážných a těžkých témat se skoro stává stereotyp posledních let. Souhlasím s Bětkou Ledvinovou, která říká, že když je člověk otevřený, když otevře všechny svoje smysly a radary, tak pak trapno neexistuje – pocit trapnosti je jen klam.

Myslím, že Bára kápla na zajímavý fenomén. Dělat si legraci sám ze sebe a nebrat se vážně vede člověka ke hře. A hra je základem divadla. A možná i života. A jak říká Veverka v představení Slon a mravenec, které se hrálo 2. července – Je to jen ve tvé hlavě!

Kateřina Molčíková, Bára Líbová

Pokřik pro Sněhurku

Jak reflektovat inscenaci, která vám přijde nezdařilá, ale vidíte extatické reakce dětských diváků? Sněhurka od skupiny LokVar vyvolala bouřlivé reakce v celém publiku – především díky maňáskovi kašpárka, který dává divákům hlasovat o zásadních momentech klasické pohádky. Je macecha zlá, nebo hodná? Otráví Sněhurku jablkem, nebo okurkou? Děti vybírají vždy „správnou“ verzi příběhu a díky interakci a energii herců jsou naprosto nadšené a vyložené se v pohádce, kterou dobře znají, vyžívají. Dospělý divák oproti tomu marně zvedá ruku, když padne otázka, jestli se nemá princ na Sněhurku vykašlat a jet domů – ano, prosím! Záleží zde asi na individuální divácké zkušenosti a publiku, ale odkoukávat tradičně vystavěnou pohádku mě opravdu ničím nenadchne. Radši bych viděla Sněhurku s otrávenou okurkou a myslivce, který princeznu zapíchne. Tak třeba někdy jindy ve verzi, kde volí pubertáci a cyničtí dospěláci.

Alexandra Ratajová

CHTĚL BYCH UZDRAVIT POHÁDKY

Když jsem byl úplně malý, bál jsem se loutkového divadla kvůli tmě a zlým čarodějům. Maminka mi pořád říkala, že jsou i pěkné pohádky, jenže já jsem viděl samé strašidelné. Až jsme loni přijeli do Chrudimi, kde už to opravdu mělo být pěkné. Zajímá mě všechno kolem léčení, tak jsem se těšil na divadlo o středověkých doktorech. Kvůli tomuhle lékařskému hororu jsem letos nechtěl jít na oběd do stanu, protože jsem si myslel, že to je ten jejich. Chtěl jsem věřit na dobré pohádky, ale Vařit v hrncích bylo vůbec nejzlejší. To bylo pro velké, a těm se to asi líbí, ale Nepravá tvář byla od pěti let. Když se sekaly hlavy, zeptala se mě maminka, jestli chci odejít, a já jsem řekl, že ne, protože jsem si myslel, že za trest potkám ve dveřích opravdického živého kata, to jsem nechtěl riskovat. Asi jsem čaroděj. Všechno, na co si hraju, potom potkám. Divočáky všude, dokonce na kyblíku tady ve výtvarné dílně. Zkusím si přestat hrát na kančí popravu a uvidím, co se stane. Snad se změní i divadlo, já ho jinak vymyslím rád. Nehraju počítačové hry a ošklivé pohádky v televizi vypínám. Nevěděl jsem, proč vůbec existují, a pak mě to napadlo, že strašidelnost strašně láká. Nejdřív si myslíme, že se nám líbí, a pak nám je špatně. Prý je to takhle i s drogami. Přijel jsem si užít, ale nechci být jako divoček Feťák z mojí Divočiny. Mám rád medicínu, hudbu, příběhy a tvoření. Na Loutkářské Chrudimi se mi nejvíc líbily modely orgánů na zdravotnické škole, vyrábění divadélka mě taky bavilo. I když chci být doktor a umělec taky, krev rád nemám... Chtěl bych uzdravit pohádky!

Myšpulín, 5 let, seminář R2

ZÁKAZ ZABÍJENÍ V POHÁDKÁCH

Přesýpání (Rýžování)

Hana Voříšková

Přesýpání bez rýže

Inscenace s proměnným názvem. Přesýpání je patnáctiminutový celek, který drží se vším všudy pohromadě. Nic není zbytečně dlouhé, nic není zbytečně krátké. Poetické vyprávění, recitace vlastních textů s čistým přednesem. Autorka Hana Voříšková skvěle pracuje s materiálem, který si zvolila a využívá ho mnoha různými způsoby. Animace dvou zrněk rýže, jako chodícího poutníka, zvuk kroků, který se následně promění ve zvuky srdce. Volnost, ale taky smutek a nekonečné dálky, které jsem si během představení prožila, ve mně rezonoval ještě hodinu poté.

Animace pytle, který je plný zrněk. Zrna jako nožky, chvíli jako déšť, pak zase vlny a písek. Zrnka, která padají z různé výšky do lavoru a zvuk je pokaždé jiný. Animace pytle, který je plný zrněk. Inscenace pracuje s imaginací diváka. Promítá si do textu, své vlastní zkušenosti a zážitky. Celé to plyne a nezastavuje se. Někdy jsem měla pocit, že by bylo dobré udělat mezi jednotlivými básněmi o chvíli delší pauzu, abych postřehla, že se něco změnilo. Jsem zcela jistě přesvědčená, že se najdou diváci, kterým tento specifický formát vyhovovat nebude. Třeba přijdou v jiném rozpoložení a nebudou se umět jen posadit a užívat si tok inscenace. Já jsem však měla štěstí a byla jsem velmi příjemně překvapená. Obrazová a textová složka ve mně dohromady dokázala odkrývat sedimenty, různé nánosy běžného vnímání a nabízela mi pohled do mého vlastního intimního světa. Tak jako jsem chápala, že Hana Voříšková nám ukazuje ten její. Děkuji za to. Sedím v místnosti, dívám se na představení a cítím, že nikam nepospíchám, že jsem tu teď právě proto, abych si užila právě těch patnáct minut. Pomalé tempo mě navádí ke zklidnění. Zapomínám, že kolem mě se odehrává nabitý festivalový program a že pak, až představení skončí, budu muset zase rychle běžet dál.

Johana Bártová

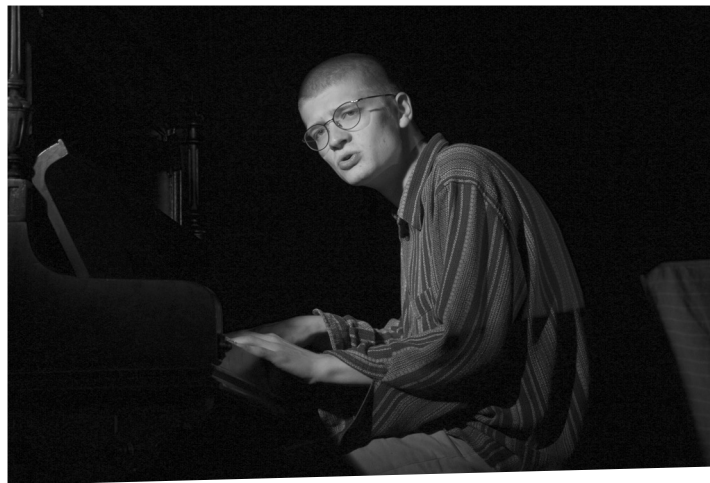
Já chci – zen?

Letošní Chrudim přinesla po nějaké době zase setkání s Hankou Voříškovou – a to hned setkání dvojí, Haló, chci ven! a Přesýpání. Hančinu tvorbu velice ctím a sleduju už dlouho, tak jsem čekal se svou reflexí až na tu druhou, abych se pokusil i o jakési srovnání. Napsat, že obě inscenace spojuje Hančina osobnost, zní jako naprostá samozřejmost, ale s tou osobností to myslím doslova. Znáám málo bytostí vyzařujících tak svébytnou energii, klidnou, ale přitom zároveň nějakým způsobem příjemně zneklidňující. Napsat, že obě inscenace spojuje téma života, zní jako příšerná banalita, ale doufám, že ten, kdo je viděl, by mi dal za pravdu. Mají toho společného dost – napsat, že jsem z obou měl srovnatelný zážitek, ale nemůžu.

Přesýpání se stalo jedním z mých největších festivalových zážitků: něžná čtvrt hodinka opravdu dobré poezie v opravdu civilním, osobnostně naplněném autorském podání, jemný zvolený prostředek, využitý na mnoho způsobů, poskytuje zcela nenásilnou metaforiku. Hanka by jako recitátorka své vlastní tvorby klidně obstála i bez výtvarného čarování: věcný, vlnitý tón zcela bez vnějškových efektů (jako bývá třeba spoléhání na artistně protáhlé vokály, jaké často najdeme i u profesionálních recitujících herců). Je, myslím, dobře, že

Haló, chci ven!

Hana Voříšková + Tom Mohr, Chocẽň

O strachu

Strach je velká téma. Strach může být náš spojenec, ochraňuje nás před nebezpečenstvím, vdaka nemu prežívame. Strach nám však môže brániť v sebarozvoji, v úspechoch, v plnení snov. Môže brzdiť nás alebo my kvôli nemu môžeme brzdiť iných. Strachom sa zaoberajú psychoterapeuti aj ezoterici, sú o ňom stohy motivačnej literatúry. Strach sa týka každého z nás, každého však inak. Niektoré prežíva vlastné strachy, niektoré sa bojí o deti, o rodičov, iní poznajú na vlastnej koži rôzne fobie.

V inscenácii Haló, chci ven! o strachu hovoria Hana Voříšková a Tomáš Mohr. Autorka textu napísala príbeh o dvoch vtákoch. Chodia si spolu zalievať a potom sa vracajú do svojich domčekov. Jedného z nich však „jeho človek“ v strachu o neho zamkne a na ďalší let už nepustí. Vták zomiera.

Podobenstvo o strachu, ktorý zabíja. O tom strachu, ktorý zväzuje, ktorý už nemá iba ochrannú a preventívnu funkciu, ale väzní a bráni rozvoju, bráni životu. Mikropříbeh vtáčích bratov zobrazuje Hana Voříšková spôsobom, ktorý môžeme nazvať ako jej štýl, či jej poetika. Ide o animovanie plošných papierových bábok ale aj ďalších z papiera vyrobených komponentov. Dopĺňajú ich vtáacie pierka a to všetko na pieskovom podloží. Hana Voříšková s nimi pracuje prirodzene, v jej pohyboch nie je nabubralá obradnosť, vyvoláva skôr dojem rozvážnej vládkyne, pocity nehy a bezpečia. Na javisku však nebola sama. V jej tesnej blízkosti sedel za pianínom Tomáš Mohr. Nebol to „len“ hudobný sprievod. Vďaka symbióze kvalitných piesňových textov Hany Voříškovej a hudby Tomáša Mohra v jeho až uhrančivej interpretácii, vzniká silná hudobná zložka javiskového diela. Predstavenie začínajú spoločne. Pred jeho začiatkom debatujú pri pianíne. Sú odetí neformálne, nevnímame to ako kostýmovanie, skôr ako civilný odev. Dvaja sympatický, prirodzení ľudia. Tom Mohr má silné vyžarovanie, jeho prítomnosť na javisku je zreteľná, aj keď tam nie je v úlohe herca. Otázne však je, či v niektorých chvíľach nie je (neplánovane) dominujúci.

Inscenácia Haló, chci ven! potvrdila, že strach je všeludská téma. Na diskusii ponúkali diváčky a diváci rôzne interpretácie videného. Najčastejšie šlo o materský a rodičovský strach, u mladších o vlastný strach. Toto dielo teda prináša tú tajomnú hlbavú zložku divadelného umenia a myšlienky, ktoré sa vracajú ešte dlho po skončení predstavenia.

Diskutabilné ostáva iba to, či nie je záverečný vývoj a strach vedúci až k smrti, zobrazený prírodnou silou. Človek vtáka uzavrie v domčeku, vták následne zomiera a animátorka ho zasypáva hlinou. Oproti zvyšnému príbehu je to porovnateľne krátky úsek ale málo je to aj na uznanie sily strachu. Pretože strach, o ktorom nám inscenátori hovoria, zabíja pomaly. Nevraždí, ale dusí, udu-páva a trápi dlhodobo...

Lenka Dzadíková

inscenace opustila rýži ve prospěch pšenice, protože rýže nějak automaticky odkazuje k Asii a plně rozumím tomu, že předchozí diváky vedla k úvahám o zenu. Přesypání je ale vlastně velice věcné, nechlácholivé ohledání běhu života a toho, na čem nakonec opravdu záleží, a silné je ve složce literární, ve složce interpretační i ve složce výtvarné.

Pokud jde o Haló, chci ven!, je to pro mě trochu složitější. Jistě se pořád bavíme o vysoké kvalitě, ale zdá se mi, že se tu Hanka občas pouští mimo sféru oné věcnosti a civilnosti, tu a tam si začaruje výtvarnými efekty (v tom smyslu, že výtvarný vjem slouží spíše sám sobě než celku) a zároveň, co se významů týče, místy snad až poněkud coelhovsky pravdaří. Hudba Tomáše Mohra, logicky ovlivněná Karlem Šefrnou, ale zároveň s jakýmsi bulisovskými názvuky, pak tento dojem ke škodě věci spíše posiluje, než aby mu vytvářela kontrapunkt.

Pořád je to příjemné a milé, ale mám za to, nejsilnější bývá Hanka Voříšková tehdy, kdy onu obecnou rovinu „příjemného divadla“ překročí. Kdy je spíše pravdivá než pravdařící. Tehdy mi opravdu dovede něco říct o mém životě. Zdá se mi, že v Přesypání se jí to povedlo zcela mimořádně.

Michal Zahálka

VYKLIĐ OBILNOU SÝPKU

Otázka pro Hanku Voříškovou

Proč už se ta inscenace jmenuje jinak, než ještě před pár dny?

Protože předtím v ní byla rejže. Pšenice mi sice asi na počátku mihla hlavou, ale doma jsem měla rejži, tak jsem ji popadla a hrála s ní. Teď na Šrámkově Písku jsem dostala dvě reakce. První, že k téhle míse se rejže nehodí. Druhá, jestli to zbytečně nezavání zenem. A protože o ten zen nijak zvlášť nestojím, řekla jsem si, že zkusím pšenici, a zjistila, že se to s ní líp hraje. Takže už se to nemůže jmenovat Rýžování. Na tu změnu jsou docela legrační reakce – někdo se mě ptal, jestli mi rejži už sežrali, někdo říkal, že mi asi vyčítali, že na tom rejžuju.

Inszenace je celá postavená na Hančiných autorských básních. Píše je dlouhá léta (ty v Přesýpání jsou prý asi za posledních třicet let), ale šíří je de facto subverzivně, v různých výtvarných instalacích či v soukromých tiscích – oficiálně knižně dosud nevyšly, ač se prý snad něco momentálně chystá. Já jsem Hanku poprosil, jestli by nám nějakou nedala k otištění ve Zpravodaji. Dala mi na výběr ze svých Básní pro dnešní den, jež porůznu rozdává přátelům; předpokládám, že řada z našich čtenářů už nějakou někdy také dostala. Vybral jsem báseň Vyklid' obilnou sýpku a věřím, že vás potěší tak, jako potěšila mě.

Michal Zahálka

VYKLIĐ OBILNOU SÝPKU

Na polích dozrává nová úroda.
Běž a vyklid' obilnou sýpku.

Ale co když přijde bouře,
vítr a kroupy
a zničí mladé obilí?
Co potom budu jíst?

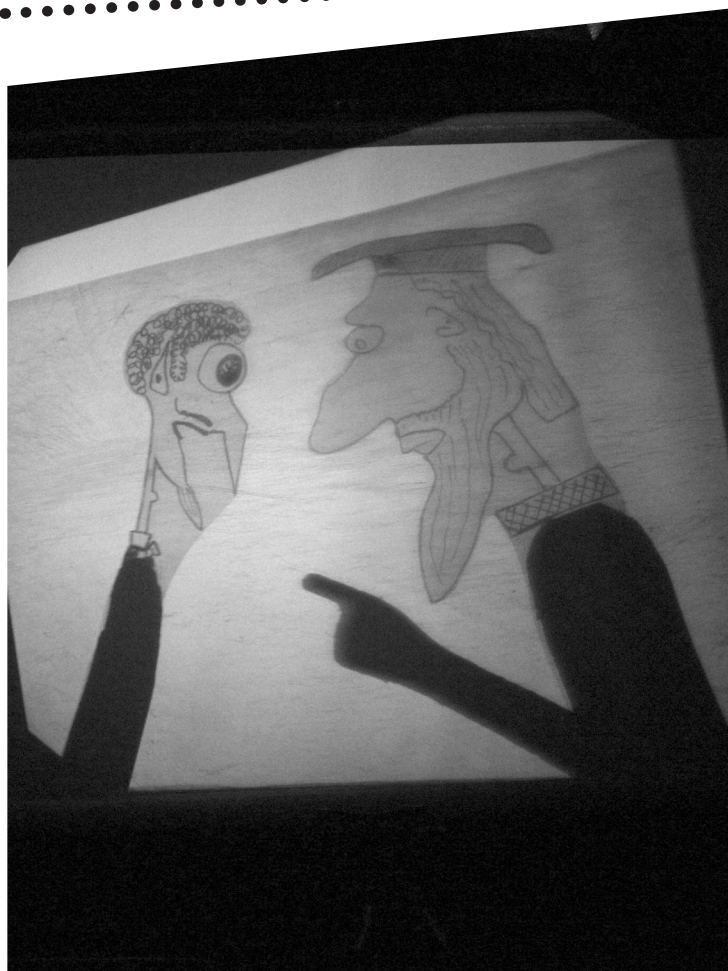
Dokud nerozdáš,
nedostaneš.

Hladové myši čekají.
Sněž svou dnešní porci,
vezmi koště
a vyprázdní obilnou sýpku.
Docela.
Úplně.
Ani zrnko si neponecháš.

Je čas úklidu a půstu.
Čekej
a důvěřuj.

Dojeds' ?
Běž
a vyklid' obilnou sýpku.

He

Faustův comeback

Po téměř deseti letech se na Loutkářskou Chrudim vrací úspěšná inscenace Faust Bažantovy loutkářské družiny v suverénním podání pana inženýra Hájka z Poniklé. Očekávání jsou velká, což bývá zrádné. Ovšem veškeré obavy se rozplynou už s prvním zamňoukáním kocoura. Hájek dokazuje, že inscenaci nejen po letech bez problémů oprášil, ale přídavek v podobě alternativního konce mu zaručuje bouřlivý potlesk. Na repríze od 14 hodin byla sice délka potlesku znásobena intervencí provokativního spolku seminaristů okolo Petra Reifa, ale ovace to byly zasloužené. Není potřeba dlouze vypisovat, v čem všem tkví pozitivum Hájkova Fausta, kus je to takřka geniální. Příjemná dostačující délka je bezesbýtku naplněna dramaturgicky soudržným příběhem o pokušení. Zařízení, které je se souborem neodmyslitelně spjato, a sice meotar, je dokonale využito. Promyšlené plošné loutky zúročují své možnosti kombinací několika výstřižků, které jsou animovány zároveň, vrstvením na sebe, pohybem všemi směry. Tedy nejen po ploše meotaru, ale i v hloubce třetího rozměru. Výtvarně čisté a přitom propracované řešení je ale jen živnou půdou, která by nebyla ničím, pokud by nebyla obhospodařována komplexním herectvím. Jednotlivé postavy jsou okouzující hlasovou interpretací, která v sobě má cosi z brechtovského zcizování, zřetelně odděleny. Když se zrovna nic nepromítá na plátno, Hájek nepolevuje a divákovu pozornost dále napíná, buduje očekávání zvukovou předzvěstí toho, co se bude dít vzápětí. Holt už je tomu tak. Psát o chybách bývá zpravidla jednodušší, protože věty jako „Hercova energie je naprosto strhující“ nebo „Dynamika jeho projevu vás chytne a nepustí“ jsou většinou jen marketingovými floskulami. Tady ale jejich pravý obsah platí do puntíku. Možná zkrátka pan inženýr Hájek umí hrát lépe než já chválit.

Veronika Švecová

Seminář P • Bububu aneb Výtvarné leporelo malých loutkářů pro děti 7–9 let

Harašení v podhradí

Tak jsem se dočkala. Konečně mohu svou reflexi ze semináře začít obligátními slovy: cestou na seminář už z dálky slyším rykot dětí. Ani tentokrát ale ve třídě není žádná nezvladatelná vřava. Mladí účastníci semináře P – Bububu aneb Výtvarné leporelo malých loutkářů sedí rozestí po učebně sklonění zčásti nad svačinou a zčásti nad malými divadélky z krabice od bot. Nadšeně mi své výtvary ukazují.

„Tohle je kostnice!“

„Tady to je Tramp!“

„A tamhle je Bílá paní!“

Krabice vystlané černou látkou, papírem nebo zkrátka tmavě nabarvené se hemží papírovými kostlivci, lebkami, kostrami či jednotlivými kostmi. Přemýšlím, co za morbidní pohádku to bude. Na odpověď nemusím čekat dlouho, Jiřina Polanská budoucí generaci divadelníků vyzývá, aby ukázali, co nazkoušeli. Mám tak tu čest, že jsem úplně první divák této trumsko-strašidelné show. Když napovím, že fabule odpovídá známé písni o jedné z českých památek, trkne už asi každého, že se při prezentaci výstupu z tohoto semináře může těšit na kolektivní ztvárnění příběhu o hradu Okoř. Hlavní důraz semináře je kladen na výrobu tří typů loutek a základní práce s nimi. Plošná loutka Kostlivce, z drátu a vláken vyrobený Tramp (někteří mají batůžky a najdeme dokonce i Trampy kytaristy) a Bílou paní tvoří loutka z vařečky a dlouhého bílého závoje. Během výstupu se ozývají režijní připomínky. Děti jsou třeba vyzvány, aby přišly na to, jak animací vyjádřit, že loutka, která neumí zavřít oči, spí.

Další, už méně záluďná, otázka zní: „Když chceme na jevišti něco říct, tak jak musíme mluvit?“

„Naaahlaas,“ zní sborově místností.

Účinkující a scénografové v jednom jsou na své výrobky a výkony zjevně velmi hrdí, a právem. Každou chvíli se ke mně někdo nachomýtně a znovu ukáže, co je zrovna na jeho Okoři zajímavého. Vidím kostnici zarostlou pavučinami vedle ložnice Bílé paní, hrad posázený drahokamy – a jedna z kostnic má dokonce důmyslný mechanismus, kostlivci umějí i procházet zdí.

„Některé děti jsou na našem semináři už poněkolkáté. Z toho máme radost, že se za námi zas a znovu vrací,“ usmívá se Jiřina Polanská.

V duchu motto „Napřed práce, potom zábava“ se po generální zkoušce rozjždějí různé hry, jejichž pravidla mě při sledování baví objevovat a líbí se mi, jak jsou tematicky spojené se zkoušenou inscenací. První je jakýsi souboj mezi Kostlivcem a Bílou paní, kteří se snaží jako první pomocí hádání vylosovaných barev složit co největší tým na své straně. Další hra spojuje večírek kostlivců s elektrickým obvodem, jestli se nepletu. Největší zábavou je ale přirozeně to, co by se dělat nemělo. Jízda na kolečkových židlích, když se zrovna lektorky nekoukají. Jeden z chlapců mi dokonce prozrazuje, že touto kratochvílí infikovali i další semináře, které jim pak do třídy chodily krást židle. A skutečně. Sotva se rozloučím a nechám kolektiv dále tvořit a hrát (si), málem mě na chodbě srazí tento provizorní dopravní prostředek.

Seminář L • Muppet archa – mimické loutky

Co nabízí textil?

Ještě než se v učebně semináře stihnu rozkouskat, natož abych se začala na něco ptát, jsem sama atakována dotazem. „Jaké zvíře si myslíte, že to je?“ ptá se paní s šedou otevírací tlamou v ruce. Chvilí váhám, a když přibudou dva bílé zuby, odpovím diplomaticky, že asi nějaký hlodavec. Jakmile se nad loutkou podrží i ouška, není prostor pro pochyby. „To je myš!“ louskám položenou hádanku. Pod rukama další seminaristky vzniká slon a zelené tvary v náručí té třetí napřed zbrkle chybně označuji za žábu, ale při bližším pohledu už je jasné, že jde o chameleona. Na pracovním stole uprostřed učebny se vrství různé textilie, krabičky s nitěmi, knoflíky, opodál stojí šicí stroj. Pozorují trojici žen pod vedením Ireny Marečkové při práci. Vždy chvilí něco pečlivě sešívají nebo vystřihují a vzápětí ověřují funkčnost svého řešení tak, že do mapeťáků vloží ruce a kontrolují možnosti animace. Ano, skutečně má mapeťák více pohybových možností, než jen klapání pusou. Slon je dokonce voděn oběma rukama, dokáže pak stříhat ušima, hýbat chobotem a pusou zatím vůbec nemá, ale třeba se časem ještě objeví, slibuje jeho stvořitelka. Chameleon koule očima a u myšky se zrovna diskutuje o tom, jak budou vypadat její přední tlapy. Právě pohyb byl výchozím bodem tvorby. Účastnice napřed nabíraly inspiraci sledováním videí s mapeťáky, ale dodávají, že v českém kontextu, což v podstatě znamená Studio Kamarád, mnoho duchaplných nápadů není. Mapeťáci se používají spíše v komerční sféře, zejména v anglojazyčném prostoru. Seminaristky tak byly odkázány na vlastní improvizaci, z níž vyšly k spíchnutí základního jednoduchého přednávrhu, kterému věnovaly velký prostor, aby se ujistily, že zvolily správnou cestu a loutka pak bude fungovat

i ve finální úpravě. „Původně měla mít zvířátka každá svého partáka, aby vytvořila dvojice jako při vstupu na Noemovu archu. Ale jelikož je náš seminář nakonec takto komorní, stačí, když se každá budeme soustředit na jednu loutku,“ upřesňují dámy obsah semináře. Irena Marečková navíc ochotně vypomáhá a klade doplňující otázky, aby si každá z žen svou koncepci detailně ujasnila. Skloněny nad svou prací si účastnice zvládají ještě vyměňovat postřehy z festivalových představení. Upřímně mě těší, že inspirující diskuse a výměny názorů nejsou omezeny jen pro diskusní seminář a nacházejí prostor i u přišívání chobotů. Když se bavíme o možnostech mimiky u loutek, zarazí mě termín „mimická loutka“. „Je mimická loutka označení pro specifickou technologii, která je uplatnitelná u každého typu loutky, nebo je to přímo termín pro mapeťáka?“ přiznávám svou neznalost. „Já mimickou loutku považuji za český ekvivalent k anglickému muppet a počestlému mapeťák, ale nejsem teoretik. Obecně se česká teorie loutkového divadla tohoto typu moc nevěnuje,“ vychytává lektorka mezery české teatrologie. „Díky materiálu a způsobu animace je mimická loutka schopna komplexnějšího výrazu, nejde jen o mechanický pohyb, ale o skutečnou proměnu projevu,“ vystavuje Marečková bryskně svou ad hoc definici. Na obligátní otázku, co účastnice do semináře přivedlo, znějí celkem shodné odpovědi ve smyslu, že si chtěly vyzkoušet práci s novým materiálem a technologií, což se jim splnilo. Jejich výtvořiny budou při prezentaci výstupů k vidění venku na čerstvém vzduchu za divadlem. A loutky z karimatky, ty si určitě nenechte ujít.

Seminář A • Umění Pulcinelly

Hlas Pulcinelly

U vstupu na seminář Umění Pulcinelly vychytáváme s Alexandrou Ratajovou přestávku. Divnotrapno z našeho nesmělého příchodu, však brzy zachraňuje Gianluca Di Matteo, který nám anglicky s italskou melodií ve stručnosti osvětlí, odkud se neapolská loutkářská škola guarattelle vzala.

Do konverzace po chvíli vstupuje i lektorův společník Pulcinella, řezaný maňásek s černou maskou v bílé košilce. „Pulcinello, řekneš něco do rozhovoru?“ Ptám se na souvislost s jedním z charakterů tzv. typů „fizzi“ z commedie dell'arte. „Náš Pulcinella není sluha ani hloupý, je svébytným charakterem. Jeho esencí je vedle podoby loutky také specifický hlas.“ Osvětluje mi Di Matteo. A po krátké demonstraci musím skutečně uznat, že hlas bude v případě tohoto neapolského loutkáře oním zásadním rysem hereckého projevu.

„Do Chrudimi jsem přivezl tradiční loutky neapolské školy, tzv. guarattelle. Etymologicky slovo souvisí se schováváním se např. loutkáře za paraván. Zároveň další význam v neapolském dialektu mívá k jednoduchosti, která se lidskou činností proměňuje v něco složitějšího. Důležité pro naše herectví je zvuk a hlas. Loutkář na trhu musel upoutat pozornost davu. Pulcinella tluče rukou do scény a má velmi silný a výrazný hlas, který se stává je druhou maskou. Je starý, posvátný, mytický.“

Zpovídám členy souboru Convivia, ZUŠ F. A. Šporka, semináristy z áčka:

S lektorem procházíme jednotlivé scény z jeho inscenace, určíme si, kterou zrovna řešíme např. boj nebo tanec. Pak už ale máme volnost v tom, jak situaci vyřešíme i v rozhodnutí, zda ji budeme prezentovat veřejnosti. Po odehrání dostaneme připomínky a zase pokračujeme k jiné části. Každý z nás si vyrobil vlastní „hlas Pulcinelly“, říkáme jim „Spaghetti Spozzo“, protože jsou vyrobené z části italského balení na špagety.

Nabízí se otázka na jazykovou bariéru v rámci semináře:

„Jsou ty lidé, kteří rozumí hůř, ale navzájem si pomáháme s překladem, takže pochopit se není problém.“ komentují semináristé a lektor přitakává: „Pro loutkáře není důležitý rodný jazyk, ale schopnost komunikovat skrze loutku.“

Ema Šlechtová

Kuse z diskuse

Poslední veřejná diskuse byla poznamenána, jako obvykle, nižší účastí, ale ti stateční, kteří se sešli, měli úsměv ve tvářích a rozněznělý pohled. Mluvílo se pouze o jedné inscenaci, a to Přesýpání (dříve Rýžování) Hanky Voříškové. Což vysvětluje uvedené rozpoložení účastníků.

Jakub Hulák: Inscenace vyšla z autorských textů Hanky. Jde o divadlo poezie. Vnímáme ji jako loutkovou?

Luděk Richter: Byly v ní náznaky loutkového jednání, ale výrazné bylo jednání výtvarné. Celou inscenaci vnímám jako vyznání: Hanka nabízí nádhernou poezii, ale říká ji obyčejně, jen tak mimochodem rozpráví a k tomu si hraje. Ale to, s čím a jak si hraje, nese další významy.

Divačka: Bylo to dokonalé, jsem fascinovaná, šťastná, měla jsem radost ze všeho, co se dělo. Ten závěr je dokonalý, já jsem běžně dost kritická, ale tady nemám co vytknout.

Michal Drtina: Slovo umocňuje zvuk, obraz. To, co ta hmota umožňuje je fascinující. Je to absolutně sladěné.

Luděk: Jde o velmi konkrétní poezii. To, co Hanka vytváří se zrnky a dalšími prostředky sděluje totéž, ale posunutě, obohacující.

Jakub: Jaká témata jste vnímali?

Z pléna: Život. Přístup k životu. Asociace života, poklidu, který nám chybí.

Luděk Richter: Je tu spousta malých typických životních okamžiků, událostí, všechny promyšlené, ukládané věci v našem životě. Když zazní... Ještě ne. Už ano. Ještě ano. Už ne. A díž na těsto připomíná možná těhotné břicho. Všechna zrnka se přestěhovala z pytlíčku do díže... To nabízí další významy. Divačka: Až já se odvážím. Silná báseň – důležitý moment, uvědomila jsem si, že to je moje skoro moto – AŽ.

Johana Bártová: (k Haně Voříškové) Vaše inscenace ve mně rezonovala ještě hodinu. Nabídla jste mi Váš svět, Vaši intimitu,

ale otevřela jste mi i moji intimitu. Mám možnost si užít 15 minut času pro sebe díky vám. Krásné obrazy.

Blanka Luňáková: Hanka už několik let na seminářích, na akcích nabízí své básně (zalepené). Byla jsem naladěná na poezii. To, co jsem dostala, byla zapuštěná poezie, chytrá poezie, vypovídající o naplnění či nenaplnění života. Divadlo s loutkovými principy. Nepopisné. Podtrhující významy. Hanka, jestli máš sbírku, tak ji chci a jestli ne, vydej ji.

Hanka Voříšková: Píšu dlouho, ale nechtěla jsem s tím vylézt, tak jsem to takhle trousila. Šila jsem si a vydávala knížky. Nera-da něco slibuji, ale chceme vydat knížku s CD. Básně pro dnešní večer tu zase mám. Pak si vyberte.

Tomáš Volkmer: Když vydáš sbírku, bude mi tam chybět obraz. To, jak to spojíš, je komplexnější. Někomu se ovšem může stát, že se tak nechá unést tvým čarováním s obrazem, až přestane vnímat slovo.

Lenka Dzadíková: Není co dodat, mohu se jen přidat. I samotná poezie mě zasáhla. Neměla byste to zahrát na Wolkerově Prostějově? A mám otázku: jak zvládáte hrát tolikrát za sebou?

Hanka: Sama se divím. Ale strašně mě to bavilo. Je mi v tom dobře.

Jakub Hulák: Pauzy mezi básněmi byly pro mě krátké, potřeboval bych více času na pochopení.

Luděk Richter: Já to vnímám jako ucelený proud básní, tempo i členění mi vyhovovalo.

Hanka Voříšková: Každý má individuální čas vnímání poezie. Vlastně nevím, jestli by se poezie neměla číst jenom potichu, každý sám. Styděla jsem se říkat své básně nahlas – já bych to bez té pšenice neřekla. Hrabat se v pšenici je rozkoš, možná by tu možnost měli mít i diváci.

zaznamenal František Kaska

Jak se vám líbil

Do konce festivalu chybí jen hodiny. Prezентuje se práce seminářů. Neodehraných představení zbývá zlomek. Mnoho lidí už opustilo loď a zůstávají jen skalní. Čím dál častěji se někdo ptá, hele, která věc se ti tu nejvíc líbila? Vzhledem k tomu, že se o tom chystám rozepsat na blogu Amatérské scény si to v tuto chvíli nechám pro sebe, ale prozradím vám, co tento intenzivní týden přinesl seminaristům z dílny J:

- spoustu kamarádů a hromadu skvěle stráveného času
- zjistila jsem, jak všemožně nově mohu pracovat s různým materiálem
- uvědomila jsem si, že hrát s loutkou není těžké, vím jak s ní hýbat, jak ji vodit po scéně, jak jí propůjčit svůj hlas
- mě fascinuje, jak v Chrudimi nic nefunguje, žádné semafor, v Bille visí ze stropu kabely a dráty a kancelář stojí uprostřed pítí
- já si odnáším to, že se i s obyčejnými věcmi dá udělat divadlo

A která představení je nejvíc oslovila? Co o nich říkají?

Haló, chci ven Hanky Voříškové

- bylo to čisté a jednoduché – líbila se mi hudba a světla – probouzelo to ve mně silné pocity (Štěpán)
- příběh mě vtáhl a oslovil mě a moje city (Bětko)
- líbila se mi kombinace hraní a klavíru – bylo to příjemné (Elena)
- mně se hodně líbilo, že se loutky pohybují v písku – většina loutkového divadla se totiž hraje na stole nebo nějaké jiné tvrdé podložce – tohle mi přišlo fakt dobrý – představení bylo jemné, dětské, pro děti (Franta)

O holčičce, která se ještě nenarodila Vítu Marčíka

- mě okouzluje způsob, jakým Vít vyprávěl – bylo to uvěřitelné – vtáhl mě tak, že jsem měla pocit, že jsem s ním v pokoji z příběhu – představení bylo plné citu a ve mně vyvolávalo další (Majda)

O modrém hrnci, který rád vařil rajskou omáčku Matěje Machka

- jednoduché, vtipné – hodilo se mi to jako inspirace do semináře – dokázal mě pobavit během 10 minut (Mikuláš)

Šípková Růženka divadla DRÁK

- vtipná a výtvarně skvělá (Elena)

Chlap a kohout Martina Haka

- dokázala jsem se bavit celou hodinu – bylo to strašidelné, ale v postavách jsem se vyznala – chápala jsem rozdíl mezi nimi (Bětko)

Ukázka budoucího představení Buchet a loutek Jak jsme vznikly aneb Hodný a zlý prezident

- bavily mě vtipy a loutky (Bětko)

Hra o duši souboru Convivium

- jasně jsem se vyznala v postavách a jejich charakterech (Elena, která dodává: „inspirovalo a dotklo se mě hodně představení...“)

A na co vzpomínáte nejraději vy?

Na závěr si neopustím připojit pár POSLEDNÍCH VZKAZŮ:

Doufám, že jsem z notýsku přepsala všechna jména správně a nikoho jsem špatně neoznačila. Děkuji všem seminaristům

i Vítovi Bruknerovi za milé přijetí v čase, kdy v semináři finisovali svá představení.

Děkuji naší REDAKCI za skvělou a přátelskou atmosféru: Kristiánovi navíc za neutuchající humor, že mi schvaloval titulky, nepouštěl blbosti a pomáhal mi oknem, Elišce a Michalovi za tanec, Emě za tabák, Michalovi D. za sýr, který mě druhou noc zachránil od totálního vyčerpání, Michalovi Z. za zasvěcení do prvních tajemství korektur, Františkovi za konzultace. Všem za inspiraci, nasazení i um.

Děkuji svým spolubydlícím Sáře a Báře, autorkám festivalových youtubových pořadů Nenapalmě Odborně a Počasindo) - Sáře za to, že mi celý týden půjčovala zubní pastu a Báře za vřelá noční přijetí na pokoji.

Děkuji všem účinkujícím i hostům za parádní atmosféru a Michalu Drtinovi za důvěru, kterou mi dal, když mi svěřil Amatérskou scénu. Psát perex mě prý do příštího ročníku naučí a já se budu těšit zase na viděnou. Mějte krásné léto.

Kateřina Molčíková

MY TO TAKHLE NENECHÁME! (předváděčka semináře J)

Absolventi dílny Vítka Bruknera vás zvou na své závěrečné prezentace, které proběhnou **dnes v parku u kašny za řekou Chrudimkou od 14 hodin**. Na co se můžete těšit? Na brilantní houbičky, Bětky italský přízvuk, loutku ducha keškové víly, trapasy, zvuky, srandy, vtipky, neobvyklá zpracování a chvílemi až luxusní scénografii. Mladí tvůrci (Elena, Bětko, Majda, Mikuláš, Lucka, Franta, Štěpánka, Sofča, Lucka, Eliáš a Valerie) se rozhodli vyjádřit prostřednictvím loutkového divadla svá dílčí rozčarování a nespokojenosti, které během týdne zažívali. Některé své názory hodlají mladí časem prosadit. Pokud máte pocit, že by se i vás mohla jejich kritika týkat, určitě přijďte a zkuste se bránit! Divadlo se opět pustí do ostré konfrontace.

představení

9.00	Čtyři dobří	Spolkový dům / LS Vozichet – Ruda Hancvencl, Jablonec nad Nisou / 30 min. / od 6 let
10.00	Faust	Malá scéna DKP / Bažantova loutkářská družina z Poniklé // 20 min. / od 10 let
10.00, 13.00	Hmyzí hotel bzzz	Klubovna DKP / FysioART, Česko a Německo / 30 min. / od 2 let
11.00	Přesýpání (Rýžování)	Klubovna MED / Hana Voříšková, Choceň / 18 min. / od 12 let
11.00	Zvířátka a loupežníci	Šapitó za Divadlem Karla Pippicha / Dřevěné divadlo Jana Hrubce / 50 min. / od 3 let
13.00	Jak si Míša hledal kamaráda	Divadlo Karla Pippicha / Divadlo Alfa, Plzeň / 50 min. / od 3 let
16.00	Nejmenší	Šapitó za DKP / Marti Hak / 50 min. / od 8 let

Loutkářská pouť

Publikaci „Loutkářské Chrudimi k sedmdesátinám“ obdržíte zdarma ve foyeru divadla.

14.00–16.00 v parku za divadlem

- R1 • Rodinný seminář ve stopách Dlouhého, Širokého a Bystrozrakého – instalace
- R2 • Základní kámen Loutkového divadla – instalace
- L • Scénografický seminář – MUPPET ARCHA – mimické loutky – instalace
- Z • Loutkářská konzervatoř – instalace

14.00–14.20 u fontány s mozaikou (vpravo za mostem)

- J • Bacha loutkový komando – ukázka
- O • Přeroste nám to přes hlavu?! – ukázka

14.25–14.30 u náhonu vedle divadla

- P • Bububu aneb Výtvarné leporelo malých loutkářů – ukázka
- Loutkářský příměstský tábor

14.35–14.55 v parku za divadlem

- O PALAČINCE, BROULANANŠU Praha – představení

14.35–14.55 Slavoj DKP

- B • Světlo a stín (seminář stínového divadla)

15.00–15.20 v parku za divadlem

- D • Od předlohy k představení, od situace k textu – tři ukázky

15.25–15.45 v parku za divadlem

- Pulcinella, Gianluca Di Matteo, Itálie – představení

15.25–15.45 Slavoj DKP

- T • Fotografický seminář – projekce

15.50 šapitó za divadlem

- Vyhlášení výsledků 70. Loutkářské Chrudimi

koncert

David Koller

19.00

Letní kino (Lázeňská ul.)